

vlaams
RADIOKOOR

presenteert

ENTARTETE MUSIK —

Die stille Stadt

Entartete Musik is een productie van het Vlaams Radiokoor in de Vocal Fabric-reeks
in samenwerking met Stad Mechelen en Kazerne Dossin
in het kader van #Fakelmages

Zang laten leven. Mensen laten voelen. Stemmen laten groeien. Vocal Fabric is het open laboratorium van het Vlaams Radiokoor, waarin we de grenzen van a capella muziek opzoeken en doorbreken. Tijdens deze concerten zijn stemartiesten en publiek even verenigd door een emotionele band: tijdelijk en vluchtig, maar de indruk is permanent – als een tatoeage op de ziel.

INLEIDING

In 1938 opende het naziregime tijdens de Reichsmusiktage in Düsseldorf een tentoonstelling rond muziek met als thema: 'Entartete Musik'. Ze verzamelden voorbeelden van wat in hun ogen gedegenereerde muziek was: jazz of 'Nigger-Musik', de atonale uitingen van de Tweede Weense School, muziek van Joodse componisten, 'muziekbolsjewisme'.

Gustav Mahler, Alban Berg, Arnold Schönberg, Kurt Weill, Ernst Krenek, Hanns Eisler, Paul Hindemith, Mischa Spoliansky; het waren maar enkele namen op de lange lijst van verdorven componisten.

Tal van musici en componisten voelden de bui begin jaren dertig al hangen en emigreerden tijdig naar het buitenland, waar ze vaak weer van nul moesten beginnen. Anderen werden gedeporteerd naar één van de concentratiekampen, of, als ze meer 'geluk' hadden, naar het modelgetto in Theresienstadt.

Daar bood de muziek een welkome afleiding van de barre omstandigheden en de continue angst. Het grootste deel van hen kwam uiteindelijk om, en allen werden ze na de oorlog bijna vergeten.

ARTIESTEN

Bart Van Reyn (*dirigent*)

Estelle Lefort (*solo mezzosopraan*)

Evi Roelants (*solo sopraan*)

Vlaams Radiokoor

Sarah Abrams, Karen Lemaire, Kristien Nijs, Evi Roelants, Barbara Somers,
Wineke Van Lammeren, Veerle Van Roosbroeck, Lidwien Van Winckel (*sopraan*)
Helena Bohuszewicz, Elisabeth Colson, Maria Gil Munoz, Sachiko Kinebuchi,
Lieve Mertens, Sandra Paelinck, Noëlle Schepens, Kerlijne Van Nevel (*alt*)
Gunther Claessens, Paul Foubert, Ivan Goossens, Michiel Haspeslagh,
Etienne Hekkers, Paul Schils, Mathis Van Cleynenbreugel, Roel Willems (*tenor*)
Conor Biggs, Pieter Coene, Lieven Deroo, Yu-Hsiang Hsieh, Paul Mertens,
Pieter Stas, Jan Van der Crabben, Jan Willem Van der Hagen (*bas*)

Solisten van Brussels Philharmonic

Koenraad Sterckx (*piano*), Gudrun Vercampt (*viool*), Anne Boeykens (*klarinet*),
Amy Norrington (*cello*), Ioan Baranga (*contrabas*)

MUZIEK

Gustav Mahler	Des Knaben Wunderhorn: XII. Urlicht**
Mischa Spoliansky	Das Lila-Lied*
Erwin Schulhoff	Suite dansante en jazz, WV 98: Fox-Trot
Kurt Weill-Marie Galante	Youkali*
Mischa Spoliansky	L'heure Bleue (The Hour of Parting)*
Alma Mahler-Werfel	5 Lieder: I. Die stille Stadt**
Ilse Weber	Ich wandre durch Theresienstadt
Hanns Eisler & Kurt Tucholsky	Der Graben
Ernest Bloch	From Jewish Life: I. Prayer
Viktor Ullmann	Jiddische Lieder, Op. 53: No. 1, Berjoskele
Gideon Klein	Už mě koně vyvádějí
Ilse Weber	Wiegala
Carlo Sigmund Taube	Ein jüdisches Kind*
Gideon Klein	Lullaby
Adolf Strauss	Ich weiß bestimmt, ich werd Dich wiederseh'n*
Gustav Mahler	Symphony No. 5 in C-Sharp Minor: IV. Adagietto, 'Im Abendrot'**

*arr. Daniel Capelletti **arr. Clytus Gottwald

gelieve niet te applaudiseren tussen de verschillende werken

PROGRAMMATOELICHTING

“De Holocaust slaagde er niet alleen in miljoenen individuen te vermoorden, maar ook gehele compositiestijlen. De energieke, publieksvriendelijke, eclectische stijl die in het interbellum in Berlijn, Wenen en Praag tot stand was gekomen, was in feite vernietigd.”

(Alex Ross, ‘De Rest Is Lawaai’)

Met de machtsgreep van Hitler in 1933 kwam niet alleen een einde aan de democratie van de Weimarrepubliek, maar ook aan het bloeiende, pluralistische culturele landschap. Onder Minister van Volksvoorlichting en Propaganda Joseph Goebbels werd de Reichskulturkammer opgericht. Er waren afdelingen voor elke kunstvorm, met als doel alle kunst te ontdoen van alles wat niet binnen de Duitse geest paste. Objectieve criteria voor het bepalen van die ‘arische kunst’ waren er niet. De selectie gebeurde veelal op basis van racistische kenmerken. Zo werden Joodse musici ongeschikt verklaard, en ook wie zich met Joden of communisten had ingelaten, werd het werken onmogelijk gemaakt. Alle vormen van modernistische muziek zoals dodecafonie en atonaliteit werden, net als jazzmuziek, gezien als uitwassen van een minderwaardige cultuur en als ‘entartet’ bestempeld. Die term kwam oorspronkelijk uit de criminologie, waar ze duidde op een morele en spirituele terugval van misdadigers. Rond de eeuwwisseling werd het begrip door cultuurpessimisten overgenomen om het verval van moderne maatschappij te beschrijven. De nazi’s eigenden zich de benaming gretig toe om alle cultuuruitingen te brandmerken die volgens hen tekenen van nationale achteruitgang of decadentie vertoonden.

In 1937 organiseerde het naziregime de tentoonstelling ‘Entartete Kunst’ in München, om een jaar later tijdens de Reichsmusiktagen in Düsseldorf een gelijkaardige expositie op poten te zetten, specifiek rond muziek. Daarin werden voorbeelden van gedegeneerde muziek aangehaald in verschillende categorieën: van jazz of ‘Nigger-Musik’, over de atonale uitingen van de Tweede Weense School, muziek van Joodse componisten, tot ‘muziekbolsjewisme’. Gustav Mahler, Alban Berg, Arnold Schönberg, Kurt Weill, Ernst Krenek, Hanns Eisler, Paul Hindemith, Mischa Spoliansky; het waren maar enkele namen die figureerden onder de gedoemde componisten.

Tal van musici en componisten voelden de bui begin jaren dertig al hangen en emigreerden tijdig naar het buitenland. Vaak moesten ze er hun carrière van niets heropstarten. Anderen werd het vertrekken onmogelijk gemaakt. Ze werden gedeporteerd naar één van de

concentratiekampen, of, als ze meer 'geluk' hadden, naar het modelgetto in Theresiënstadt. Daar bood de muziek een welkome afleiding van de barre omstandigheden en de continue angst. Het grootste deel van hen kwam uiteindelijk om, en allen werden ze na de oorlog bijna vergeten.

Een nieuwe start

"Toen musici eenmaal alles bereikt hadden wat ze wilden (...) begonnen ze weer bij nul."
(Kurt Weill, 1935)

Eén van de typische genres uit de gouden jaren twintig was dat van de theaterrevue, een uitbundige mix van operette, volkstheater, cabaret, jazz en nieuwe muziek. De teksten waren vaak politiek getint, of stelden het leven van de moderne maatschappij in vraag. De van oorsprong Russische componist Mischa Spoliansky (1898-1985) maakte furore met het genre in Berlijn, met onder andere de muziek voor het cabaretstuk *Alles Schwindel* uit 1931. Dit type entertainment werd al snel door het opkomende naziregime verguisd, en in 1933 zocht Spoliansky zijn heil in Londen, waar hij zichzelf heruitvond als filmcomponist.

Een gelijkaardig lot verging het de Oostenrijkse componist Franz Schreker (1878-1934), één van de meest beloftevolle operacomponisten aan het begin van de twintigste eeuw. Hij werd het al snel lastig gemaakt door de nazi's omwille van zijn Joodse afkomst. Na de première van zijn opera *Der Schmied von Gent* in 1932 in Berlijn ging het licht definitief voor hem uit en moest hij aftreden als directeur van de Berlijnse Akademie für Musik. Hij stierf in maart 1934 aan een hartaanval, en ontsnapte zo aan de gruweldaden die nog zouden volgen.

Ook de Duits-Joodse componist Kurt Weill (1900-1950) zag geen andere uitweg dan te emigreren toen hij in 1933 te weten kwam dat hij en zijn vrouw, de bekende actrice en zangeres Lotte Lenya, op de zwarte lijst van de nazi's stonden. Bovendien weigerenden tal van concerthuizen om zijn opera's, ondanks hun succes, nog op het programma te zetten. Weill week dus uit naar Parijs, in de hoop dat de situatie snel zou opklaren. Daar componeerde hij de opera *Marie Galante*, samen met schrijver Jacques Déval. In het nummer *Youkali* bezingt het hoofdpersonage een gedroomde stad, "het land waar men alle zorgen achter zich laat." Zo'n nieuwe start hoopte Weill in 1935 in Hollywood en New York te kunnen maken, maar dat lukte pas enkele jaren later met de Broadway-successen

Knickerbocker Holiday en Lady in the Dark, een samenwerking met Ira Gershwin. Toch zou hij nooit meer het succes en de invloed bereiken die hij in de Weimarrepubliek had. Hij zou altijd een buitenstaander blijven, en tot aan zijn dood werd hem het lidmaatschap van de American Academy of Arts and Letters geweigerd.

Hanns Eisler (1898-1962) profileerde zich dan weer openlijk als een vijand van het regime en onthield zich niet van politieke opvattingen in zijn muziek. Hij componeerde tal van communistische en revolutionaire werken in dienst van de arbeiderspartij en de antifascistische beweging, zoals het pacifistische volkslied Der Graben. Hij wist Duitsland tijdig te ontvluchten en kwam via omwegen langs enkele Europese steden in de Verenigde Staten terecht. Eenmaal daar aangekomen legde hij contact met zijn oude landgenoten, en kon hij kunstenaars als Brecht, Mann, Schönberg, Alma Mahler en zelfs Charlie Chaplin tot zijn vriendenkring rekenen.

Muziek in Theresiënstadt

Vanaf 1938 leidde de Anschluss van Polen en Tsjechoslowakije ook in die regio's tot een aanzienlijke emigratiegolf. Maar vertrekken was niet altijd mogelijk. De Tsjechische componist en pianist Gideon Klein (1919-1945) bleef na de opkomst van de nazi's nog lange tijd onder pseudoniemen optreden. Omdat hij zijn studies in Tsjechië niet kon verderzetten door de rassenwetten, had hij een beurs aangevraagd en ontvangen om aan de Royal Academy of Music in Londen te studeren. Hij geraakte er echter nooit: in december 1941 werd hij met één van de eerste transporten naar het getto in Theresiënstadt overgebracht. Ook componist, pianist en dirigent Carlo Sigmund Taube (1897-1944) werd in die periode samen met zijn vrouw en kind naar daar gedeporteerd. Zijn enige werk dat de oorlog zou overleven is Ein Jüdisches Kind, een wiegelied op tekst van zijn vrouw.

Theresiënstadt was een militaire vestigingsstad in Tsjechië, die in de Eerste en aan het begin van de Tweede Wereldoorlog als gevangenis gebruikt werd. Vanaf 1941 wendden de nazi's het aan als opvang- en doorgangskamp voor Joden uit heel Europa. Er kwamen vooral hoogopgeleide Joden en tal van kunstenaars terecht, waardoor er al snel een cultureel leven binnen het kamp opborrelde. Aanvankelijk was het musiceren verboden en gebeurde het in het geheim, met gesmokkelde instrumenten. Maar in de loop van 1942 werd het toegestaan en zelfs aangemoedigd, nadat de nazi's inzagen dat het een positieve invloed had op de sfeer in het kamp. Musici kregen de toelating om instrumenten te bezitten en te

bespelen, en de besten onder hen genoten zelfs een beschermd statuut en dus betere levensvoorwaarden. Natuurlijk waren ook zij speelfiguren in functie van de Duitse propagandamachine, en dienden hun optredens vooral om buitenstaanders en inspecteurs om de tuin te leiden. Zo werd het kamp in de zomer van 1944 volledig opgesmukt voor een bezoek van een internationale delegatie van het Rode Kruis: tuinen werden aangelegd, huizen gerenoveerd, scholen opgezet en culturele evenementen georganiseerd. Alles om de buitenwereld te laten geloven dat het aangenaam leven was in Theresiënstadt. Niets was minder waar. Hoewel de omstandigheden er beter waren dan in de andere concentratiekampen, stierven ook hier tienduizenden joden aan ziekte en ontbering.

Klein werd al snel een sleutelfiguur in het muzikale leven van Theresiënstadt. Omdat er weinig partituren beschikbaar waren, kwam zijn talent als improvisator en arrangeur goed van pas. Voor de vrouwen- en mannenkoren die de Roemeense musicus Raphael Schaechter (1905-1944) er had opgericht, arrangeerde hij talrijke volksliederen. In 1943 componeerde hij ook enkele volwaardige koorwerken, waaronder De Eerste Zonde op een Boheemse volkstekst. Daarnaast gaf hij in het geheim muziekonderwijs aan zijn medegevangenen en aan de kinderen. Niet lang voor de bevrijding werd Klein naar Auschwitz gedeporteerd, waar hij vermoedelijk aan de zware werkomstandigheden bezweek. Zijn kampgenote Irma Semtska overleefde de oorlog en redde zijn eerder verstopte partituren van de vergetelheid.

Eén van de kampgenoten van Klein was Viktor Ullmann (1898-1944), hij kwam in september 1942 in Theresiënstadt aan. Ook hij was een jonge, beloftevolle componist, pianist, dirigent en recensent; hij had onder andere bij Schönberg en Zemlinsky gestudeerd. Bij aankomst werd hij niet ingedeeld bij de gangbare werkploegen, maar kreeg hij samen met de Tsjechische componist Hans Kráza (1899-1944) de opdracht om de al eerder in gang gezette 'vrijtijdsafdeling' in het kamp verder te organiseren. Een belangrijk deel van zijn oeuvre zag het licht in het kamp: hij componeerde er onder meer een volledige opera, pianosonates, een strijkkwartet en liederen – waaronder bewerkingen van Hebreeuwse en Yiddische gezangen. Ullmann en zijn vrouw Elizabeth werden op 16 oktober 1944 in de gaskamers omgebracht.

Vergeten namen

Ook de Tsjechische componisten Adolf Strauss (1902-1944) en Erwin Schulhoff (1894-1942)

konden niet ontkomen aan de vervolgingen. Strauss componeerde in 1943 nog het hoopvolle *Ich weiss bestimmt, ich werd dich wiedersehen* op een gedicht van Ludwig Hift, één van zijn kampgenoten. Hij zou zijn vrouw Maria helaas nooit terugzien: op 28 september 1944 stierf hij in de gaskamers in Auschwitz. Schulhoff werd overgebracht naar het nabij Theresiënstadt gelegen kamp Wülzburg, waar hij aan tuberculose overleed. Zijn Suite dansante en jazz uit 1931 herinnert aan betere tijden, toen de nieuwe ritmes en dansvormen uit de jazz nog in cafés en danshallen luidden.

Weinig tot niet bekend is de Duits-Tsjechische schrijfster Ilse Weber (1903-1944). Voor haar deportatie was ze werkzaam als auteur van kinderboeken, gedichten en hoorspelen. Eind jaren dertig ondernam ze verschillende pogingen om het land te ontvluchten met haar gezin, maar ze slaagde er enkel in haar oudste zoon in veiligheid brengen. Zelf werd ze, samen met haar man en jongste zoon, in 1942 weggevoerd naar Theresiënstadt. In het kamp werkte ze als nachtverpleegster in de ziekenboeg van de kinderen, waar ze liederen zong om hun verblijf wat draaglijker te maken en hen in slaap te wiegen. 's Nachts schreef ze in het geheim gedichten en teksten over de omstandigheden in het kamp. Een aantal ervan zette ze op muziek, met eenvoudige, volkse melodieën. Toen de kinderziekenboeg in 1944 naar Auschwitz verbannen werd, weigerde Ilse ze alleen laten en ging ze mee, hun dood tegemoet. Haar man overleefde het kamp, en slaagde erin haar verborgen geschriften na de oorlog weer op te diepen. Dankzij hem weerklinken vandaag haar liederen als *Wiegala* en *Ich Wandre durch Theresienstadt*: "*Mit Dichterwort und ein wenig Musik, wollen wir dem Elend entfliehen. Aus schlichten Liedern soll bißchen Glück und gütiges Vergessen erblühen.*"

Toelichting door Aurélie Walschaert

Des Knaben Wunderhorn: XII. Urlicht

Muziek: Gustav Mahler

Tekst: Clemens Brentano & Achim von Arnim

O Röschen rot,
Der Mensch liegt in grösster Not,
Der Mensch liegt in grösster Pein,
Je lieber möcht ich im Himmel sein.
Da kam ich auf einen breiten Weg,
Da kam ein Engellein und wollt mich abweisen,
Ach nein ich liess mich nicht abweisen.
Ich bin von Gott und will wieder zu Gott,
Der liebe Gott wird mir ein Lichtchen geben,
Wird leuchten mir bis an das ewig selig Leben.

Das Lila-Lied

Muziek: Mischa Spoliansky

Tekst: Kurt Schwbach

Was will man nur? Ist das Kultur,
Daß jeder Mensch verpönt ist,
Der klug und gut, jedoch mit Blut
Von eigner Art durchströmt ist,
Daß grade die Kategorie
Vor dem Gesetz verbannt ist,
Die im Gefühl bei Lust und Spiel
Und in der Art verwandt ist?
Und dennoch sind die meisten stolz,
Daß sie von anderm Holz!
Wir sind nun einmal anders, als die andern,
Die nur im Gleichschritt der Moral geliebt,
Neugierig erst durch tausend Wunder
wandern,
Und für die 's doch nur das Banale gibt.
Wir aber wissen nicht, wie das Gefühl ist,

Denn wir sind alle anderer Welten Kind;
Wir lieben nur die lila Nacht, die schwül ist,
Weil wir ja anders als die andern sind.
Wozu die Qual, uns die Moral
Der andern aufzudrängen?
Wir, hört geschwind, sind wie wir sind,
Selbst wollte man uns hängen.
Wer aber denkt, daß man uns hängt,
Den müßte man beweinen,
Doch bald gebt acht, es wird über Nacht
Auch unsre Sonne scheinen.
Dann haben wir das gleiche Recht erstritten,
Wir leiden nicht mehr, sondern sind gelitten.
Wir sind nun einmal anders.

Youkali

Muziek: Kurt Weill-Marie Galante

Tekst: Roger Fernay

C'est presque au bout du monde
Ma barque vagabonde
Errante au gré de l'onde
M'y conduisit un jour
L'île est toute petite
Mais la fée qui l'habite
Gentiment nous invite
A en faire le tour
C'est le pays de nos désirs
C'est le bonheur, c'est le plaisir
C'est la terre où l'on quitte tous les soucis
C'est, dans notre nuit, comme une éclaircie
L'étoile qu'on suit
C'est Youkali
Et la vie nous entraîne

Lassante, quotidienne
Mais la pauvre âme humaine
Cherchant partout l'oubli
A pour quitter la terre
Su trouver le mystère
Où nos rêves se terrent
En quelques Youkali...
C'est le pays de nos désirs
C'est le bonheur, c'est le plaisir
C'est la terre où l'on quitte tous les soucis
C'est, dans notre nuit, comme une éclaircie
L'étoile qu'on suit
C'est Youkali, c'est Youkali, c'est Youkali.

L'heure Bleue (The Hour of Parting)

Muziek: Mischa Spoliansky

Tekst: Marcellus Schiffer

Ich esse nicht
Ich schlafe nicht
Ich tanze nicht
Ich bade nicht
Ich liebe nicht;
Ich lebe nicht
Ich schminke mich
Ich pflege mich
Ich fette mich
Ich pudre mich
Ich creme mich
Ich föhne mich
Ich dürfte mich
Ich rieche nur
Ich rieche nur
Ich mische nur
Ich mixe nur
Ich liebe es
Ich trinke es
Ich bade drin

Nur ein Tröpfchen von L'heure bleue
Und von Mille fleurs ein Hauch
Mit Chevalier d'Orsay
Dann noch etwas Himbeersaft
Vermischt mit Juchenduft
Und etwas Autoluft
Dann tüchtig schütteln
Und noch einmal rütteln
Und dann dreimal möglichst heiß aufkochen
Dann wieder etwas von L'heure bleue
Damit erreicht man den Zweck
Und gießt dann alles weg
Primis Player Placeholder

Und rieche ich
Und dürfte ich
Dann leg` ich mich
Und liege ich
Dann schlaf` ich nicht;
Dann liege ich
Dann träume ich
Dann träume ich

Von Crepe Satin
Von Crepe georgette
Von Crepe de chine
Satin moiré
Velours chiffon
Ich wühle drin!
Dann weckt man mich
Massiert man mich
Frottiert man mich
Dann bade ich
Mit Badextrakt
Mix ich mein Bad

Nur ein Tröpfchen Pinnofluol
on Paraffin ein Hauch
Mit Pixavon gemischt
Dann noch etwas Himbeersaft
Und mit Odol gemischt
Ein Hauch von Chlorodont
Dann tüchtig schütteln
Und noch einmal rütteln
Und dann dreimal möglichst heiß aufkochen
Dann ein Tröpfchen Pyramidon
Damit erreicht man den Zweck
Und gießt dann alles weg

5 Lieder: I. Die stille Stadt

Muziek: Alma Mahler-Werfel
Tekst: Richard Dehmel

Liegt eine Stadt im Tale,
ein blasser Tag vergeht.
es wird nicht lange dauern mehr,
bis weder Mond noch Sterne
nur Nacht am Himmel steht.
Von allen Bergen drücken
nebel auf die Stadt,

es dringt kein Dach, nicht Hof noch Haus,
kein Laut aus ihrem Rauch heraus,
kaum Türme noch und Brücken.
Doch als dem Wanderer graute,
da ging ein Lichtlein auf im Grund
und durch den Rauch und Nebel
begann ein leiser Lobgesang
aus Kindermund.

Ich wandre durch Theresienstadt

Muziek & Tekst: Ilse Weber

Ich wandre durch Theresienstadt,
das Herz so schwer wie Blei.
Bis jäh meine Weg ein Ende hat,
dort knapp an der Bastei.

Dort bleib ich auf der Brücke stehn
und schau ins Tal hinaus:
ich möcht so gerne weiter gehn,
ich möcht so gern nach Haus!

Nach Haus! -- du wunderbares Wort,
du machst das Herz mir schwer.
Man nahm mir mein Zuhause fort,
nun hab ich keines mehr.

Ich wende mich betrübt und matt,
so schwer wird mir dabei:
Theresienstadt, Theresienstadt,
wann wohl das Leid ein Ende hat,
wann sind wir wieder frei?

Der Graben

Musik: Hanns Eisler

Tekst: Kurt Tucholsky

Mutter, wozu hast Du Deinen Jungen aufgezogen,
Hast Dich zwanzig Jahr' mit ihm gequält?
Wozu ist er Dir in Deinen Arm geflogen,
Und Du hast ihm leise was erzählt?
Bis sie ihn Dir weggenommen haben
Für den Graben, Mutter, für den Graben!

Junge, kannst Du noch an Vater denken?
Vater nahm Dich oft auf seinen Arm,
Und er wollt' Dir einen Groschen schenken,
Und er spielte mit Dir Räuber und Gendarm
Bis sie ihn Dir weggenommen haben
Für den Graben, Junge, für den Graben!

Drüben die französischen Genossen
Lagen dicht bei Englands Arbeitsmann.
Alle haben sie ihr Blut vergossen
Und zerschossen ruht heut Mann bei Mann.
Alte Leute, Männer mancher Knabe
In dem einen großen Massengrabe.

Seid nicht stolz auf Orden und Geklunker.
Seid nicht stolz auf Narben und die Zeit.
In die Gräben schickten euch die Junker,
Staatswahn und der Fabrikantenneid.
Ihr wart gut genug zum Fraß für Raben,
Für das Grab, Kameraden, für den Graben.

Denkt an Todesröcheln und Gestöhne!
Drüben stehen Väter, Mütter, Söhne,
Schuften schwer, wie ihr, um's bißchen Leben.
Wollt Ihr denen nicht die Hände geben?
Reicht die Bruderhand als schönste aller Gaben
Über'n Graben, Leute, über'n Graben!

Werft die Fahnen fort! Die Militärkapellen
Spielen auf zu Eurem Todestanz!
Seid Ihr hin? - Ein Kranz von Immortellen,
Das ist dann der Dank des Vaterlands!

Jiddische Lieder, Op. 53: No. 1, Berjoskele

Muziek: Viktor Ullmann

Tekst: David Einhorn

Ruik, ruik, shokelt ir geloktes grines kep!
mayn vaysinke Beryozkele un davent on a shir;
yedes, yedes, bletele irs sheptshet shtil a tfile.
Zay shyn, kleyn Beryozkele, mispael oykh far mir.

Fun vaytn mayrev hot zikh troyerik farganvet
in di dine tsvaygelekh a rozer tsarter shtral;
un a shtiln kush getun di bletelekh, di kleyne,
velkhe hobn dremlendik gehorkht dem nakhtigal.

Fun di vayte felder iz a vintele gekumen
un dertseylt di bletlekh legendes on a shir,
epes hot in hartsn tif bay mir genumen benkn.
Zay shoyn, klein Beryozkele, mispalel oykh far mir.

Už mě koně vyvádějí

Muziek: Gideon Klein

Tekst: anoniem

Už mě koně vyvádějí,
už mě koně sedlají,
už mě koně vyvádějí
a hornisti troubějí.
Už mě koně vyvádějí
a hornisti troubějí.

Přestaňte mě koně sedlat,
přestaňte mě troubiti,
přestaňte mě koně sedlat,
já se musím loučiti.
Pestaňte mě koně sedlat,
já se musím loučiti.

Nejprve s mojí matičkou,
která mě vychovala
a po druhý s mojí panenkou,
která mě milovala.
A oo druhý s mojí panenkou,
která mě milovala.

Děkuji vám, má matičko,
za vaše vychování,
děkuji ti, má panenko,
za tvoje milování.
Děkuji ti, má panenko,
za tvoje milování.

Wiegala

Muziek & Tekst: Ilse Weber

Wiegala, wiegala, weier,
Der Wind spielt auf der Leier.
Er spielt so süß im grünen Ried,
Die Nachtigall, die singt ihr Lied.
Wiegala, wiegala, weier,
Der Wind spielt auf der Leier.
Wiegala, wiegala, werne,
Der Mond ist die Laterne,
Er steht am dunklen Himmelszelt
Und schaut hernieder auf die Welt.

Wiegala, wiegala, werne,
Der Mond ist die Laterne.
Wiegala, wiegala, wille,
Wie ist die Welt so stille!
Es stört kein Laut die süße Ruh,
Schlaf, mein Kindchen, schlaf auch du.
Wiegala, wiegala, wille,
Wie ist die Welt so stille!

Ein jüdisches Kind

Muziek: Carlo Sigmund Taube

Tekst: Erika Taube

Du bist ein Kind wie all die vielen,
die auf der ganzen Erde sind,
wie all die anderen Gespielen
und doch bist du so anders, Kind.

Du bist ein Kind, dem Heimat fehlt,
in allen Städten bist du fremd.
So lang dich nicht das Wort beseelt:
Heimat, dein Herz ist ungehemmt.

Ich weiß bestimmt, ich werd Dich wiederseh'n

Muziek: Adolf Strauss

Tekst: Ludwig Hift

Als ich dich gesehn zum ersten Mal,
war ich gebannt von deinem Blick
und dein Lächeln schien mir wie ein Strahl
von Sonne und von Glück.
Und ich suchte deine Nähe,
gingst du auch an mir vorbei,
fühlte mich so reich
und ich ahnte gleich,
bald lacht uns ein Liebesmai.
Ich weiß bestimmt, ich werd dich wiederseh'n
und in die Arme schließen,
und alles jauchzt in mir. Wie wird das schön,
dich immerfort zu küssen!
Was früher war, das ist versunken und vergessen,
kein Schatten trübt der Sonne Schein;
wer kann dann unser Glück ermessen!
Und immer will ich bei dir sein.

Doch das Schicksal riss dich fort von mir
weit über Länder und das Meer;
und nun liegen zwische mir und dir
viel Jahre sorgenschwer.
Doch mich macht die tiefe Sehnsucht,
die ich nach dir fühlt, nicht müd,
ich hab Tag und Nacht nur an dich gedacht,
und es singt in mir das Lied:
Ich weiß bestimmt, ich werd dich wiedersehn
und in die Arme schließen,
und alles jauchzt in mir. Wie wird das schön,
dich immerfort zu küssen!
Was früher war, das ist versunken und vergessen,
kein Schatten trübt der Sonne Schein;
wer kann dann unser Glück ermessen!

Adagietto, 'Im Abendrot'

Muziek: Gustav Mahler

Tekst: Joseph von Eichendorff

Wir sind durch Not und Freude
gegangen Hand in Hand,
vom Wandern ruhen wir beide
nun überm stillen Land.

Rings sich die Täler neigen,
es dunkelt schon die Luft,
zwei Lerchen nur noch steigen
nachträumend in den Duft.
Tritt her, und lass sie schwirren,
bald ist es Schlafenszeit,

dass wir uns nicht verirren
in dieser Einsamkeit.

O weiter, stiller Friede,
so tief im Abendrot,
wie sind wir wandermüde,
ist dies etwa der Tod?

vlaams
RADIOKOOR

www.vlaamsradiokoor.be